

установи та організації, що мають досвід роботи з відповідними вразливими групами населення). Окрема увага звернена на соціальних робітників, підвищення кваліфікації яких згідно з законом має здійснюватися «шляхом формального або неформального професійного навчання» (Про соціальні послуги, 2019).

Нормативні акти у сфері надання соціальних послуг також підтверджують обов'язковість організації професійного навчання суб'єктами надання соціальних послуг. А Професійним стандартом фахівця з соціальної роботи закріплена частота заходів з підвищення кваліфікації - не рідше ніж один раз на п'ять років (Професійний стандарт, 2020).

Таким чином, нормативно-правові документи визначають професійне навчання соціальних працівників, його місце в структурі освіти дорослих, форми проведення та суб'єктів, які можуть його здійснювати, а також врегульовують обов'язок з боку роботодавців здійснювати відповідні заходи. Водночас не описано порядок здійснення заходів з професійного навчання соціальних працівників, а саме підвищення кваліфікації, та питання його фінансового забезпечення.

Список використаних джерел

- Державний стандарт соціальної послуги консультування. №678 (2015) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15#Text>
- Державний стандарт соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин. №677 (2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1218-20#Text>
- Закон України. «Про освіту». №2145-VIII (2017) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Закон України. «Про професійний розвиток працівників». № 4312-VI (2012) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text>
- Закон України. «Про соціальні послуги». № 2671-VIII (2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
- Порядок атестації соціальних працівників, інших фахівців, що надають соціальні та реабілітаційні послуги. № 612 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1771-12#Text>
- Професійний стандарт «Фахівець із соціальної роботи». №1179 (2020) <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=bcfc03e8-f801-44e7-835c-17bc19a68f70>

Дума Л.П., магістр соціальної роботи,
старший викладач кафедри Школа соціальної роботи,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
lduma@ukma.edu.ua

ВЕДЕННЯ ВИПАДКУ: НОРМАТИВНО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

У світовій практиці ведення випадку є доволі поширеним і не новим методом в рамках індивідуальної соціальної роботи з різними групами клієнтів, що передбачає досить тривалу у часі (від 6 місяців до року, за потреби - довше), скоординовану взаємодію фахівців, націлену на комплексне задоволення потреб клієнта. Наряду з терміном «ведення випадку» (від англ. Case-

management) українські фахівці вживають терміни «кейс-менеджмент», «управління випадком», «робота з конкретним випадком».

Тривалий час нерідко йшлося і про соціальний супровід як тотожне поняття, що створювало певну колізію, і навіть донедавна питання про те, що спільного та відмінного між соціальним супроводом та веденням випадку, потребувало роз'яснення (З. Кияниця, Ж. Петрочко, 2017). Нині відповідно до Класифікатора соціальних послуг, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України (2020), та інших нормативних документів, зокрема наказу того ж міністерства «Про затвердження державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах» (2016), соціальний супровід віднесено до соціальних послуг, а ведення випадку стосується організації процесу їх надання, за винятком випадків, коли йдеться про одноразове чи екстрене (кризове) втручання.

Існує ряд тлумачень ведення випадку, які вказують на те, що його застосування передбачає поетапну роботу по вирішенню проблем і задоволенню потреб клієнта – від оцінки ситуації до завершення роботи з випадком. При цьому кількість етапів різниться. Наприклад, Н.С. Гусак (2015) зазначає, що кейс-менеджмент (ведення випадку) - «метод соціальної роботи, який передбачає оцінку ситуації та потреб клієнта, визначення цілей та планування заходів задля їх досягнення, моніторинг та оцінювання результатів роботи», а процес роботи розгортається у шість етапів: встановлення контакту; збір інформації та оцінка потреб; планування заходів; реалізація плану та моніторинг; перегляд та оцінювання результатів роботи; завершення стосунків.

У іншому джерелі ведення випадку пропонується розглядати як базовий спосіб організації надання індивідуальних соціальних послуг, виокремлюючи такі етапи роботи: 1) аналіз повідомлення/інформації про потребу надання соціальних послуг; 2) оцінка потреб особи, сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах; 3) прийняття рішення про надання соціальних послуг з урахуванням індивідуальних потреб отримувача соціальних послуг; 4) підписання договору про надання соціальних послуг між отримувачем та надавачем соціальних послуг, розроблення індивідуального плану надання соціальних послуг; 5) надання соціальних послуг/здійснення соціального супроводу і їх перегляд; 6) проведення моніторингу та оцінки ефективності соціальних послуг/соціального супроводу та закриття випадку (З. Кияниця, Ж. Петрочко, 2017).

У свою чергу, Закон України «Про соціальні послуги» (2020) визначає, що надання соціальних послуг здійснюється шляхом ведення випадку, що включає такі етапи: 1) аналіз заяви/звернення про надання соціальних послуг, повідомлення про осіб/сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах або в ситуаціях, що загрожують життю чи здоров'ю особи; 2)

оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах; 3) прийняття рішення про надання соціальних послуг з урахуванням індивідуальних потреб особи/сім'ї; 4) розроблення індивідуального плану надання соціальних послуг; 5) укладення договору про надання соціальних послуг; 6) виконання договору про надання соціальних послуг та індивідуального плану надання соціальних послуг; 7) здійснення моніторингу надання соціальних послуг та оцінки їх якості.

Варто зазначити, що вагомий внесок у методологічне забезпечення ведення випадку вносять передусім недержавні організації соціальної сфери - послуговуючись кращим закордонним досвідом, розробляють та покращують саме таке змістовно-інструментальне наповнення роботи, яке відповідає потребам та особливостям конкретної групи клієнтів, навчають фахівців якісному та ефективному веденню випадку, на запрошення різних закладів і служб здійснюють супервізію на робочому місці.

Отже, на даний час ведення випадку закріплене у основному нормативному документі, що регулює надання соціальних послуг – Законі України «Про соціальні послуги». Не дивлячись на виявлені розбіжності щодо тлумачення поняття (метод, шлях, спосіб) та етапів ведення випадку (у деяких випадках вони викладені більш подрібно, в інших – більш узагальнено), фахівці у своїх поглядах сходяться на тому, що така робота має ґрунтуватися на тісній взаємодії залучених фахівців і активізації клієнта, використанні конкретних інструментів (Форми оцінки потреб, Плану втручання /Плану надання соціальної послуги) та координуватися кейс-менеджером.

Список використаних джерел

- Гусак Н. (2015). Кейс-менеджмент внутрішньо переміщених осіб: методичні рекомендації.
- Кияниця З., Петрочко Ж. (2017). Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ: Обнова компанії.
- Про затвердження Класифікатора соціальних послуг». № 429. (2020).
- Про затвердження державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. № 318. (2016).
- Савчук О., Сініцина К. (2013). Робота з випадком. Київ: ВБО «Всеукраїнська мережа ЛЖВ».
- Сидоренко О., Кульбах Е., Шульга Л., Токарь А., Варбан М. (2013). Кейс-менеджмент для уязвимих к ВИЧ груп населення: подъем по ступеням сервиса. Модуль 2. Подготовка социальных работников к ведению клиентов из числа групп риска для обеспечения доступа к лечению ВИЧ-инфекции. Киев: МБФ «Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине».
- Яковець І., Волік А., Демченко М., Дрозд Р., Янчук О. (2015). Ведення випадку в роботі з засудженими служби пробації. Київ: МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні».

Чернова К.Б., студентка БП-4
кафедри Школа соціальної роботи
факультету соціальних наук і соціальних технологій НаУКМА
chernova.x@gmail.com